

Želiv

Kraj: Vysočina

Správní obvod: Humpolec

Nadmořská výška: 405 m n. m.

Počet obyvatel: 1 155

Adresa URL: www.obeczelifiv.cz

Okres: Pelhřimov

GPS souřadnice: 49.529838N, 15.221812E

První pís. zmínka: 1144 (880 let)

PSČ: 394 44

Památky a zajímavosti Želiv

Nejstarší architektonickou památku představuje premonstrátský klášter s kostelem a Trčkův hrad. Klášter byl založen roku 1139 vévodou Soběslavem I. a jeho chotí Adlétou, avšak v husitských válkách byl poničen a později několikrát vyhořel. Po požáru v roce 1712 jej obnovil slavný stavitel J. B. Santini. Hlavní oltář kostela je zasvěcen Panně Marii. V centrální i v obou postranních lodích se nachází velký počet bočních oltářů a několik šlechtických hrobek. V místní části Lhotice stojí historická dřevěná zvonice a na zdejším hřbitově leží hrob syna skladatele národní hymny Oldřicha Škroupa. Další památkou je památný dub rostoucí nedaleko kláštera, na břehu rybníka. Dále pak ještě socha Jana Želivského v místním parku. Za návštěvu určitě stojí i Paní skála, pod níž leží Vyrovnávací nádrž Želiv.

Trčkův hrad

Jedná se o pozdně gotický hrad, který byl postaven po roce 1468 s použitím starších klášterních budov, který sloužil opatovi jako obraný hrad. Po konfiskaci celého kláštera Jiříkem z Poděbrad a předání celého želivského kláštera panu Burianu Trčkovi z Lípy, byl hrad v druhé polovině 16. století přestavěn na goticko-renesanční sídlo. Jedná se o dvoukřídlou budovu, jejíž východní část je užší, jednopatrová, západní část mohutná, širší, dvoupatrová. V 1. patře užší části se nachází tzv. kazetový sál, je to sál s kazetovým stropem, na kterém jsou v jednotlivých kazetách zobrazeny všechny české madony, včetně želivské, od malíře A. Häuslera z roku 1914. V čele sálu je freska Narození Páně namalována B. Dvořákem podle motivů a dispozic M. Alše. Přízemí hradu je vybudováno z lomového neomítnutého zdiva, 1. a 2. patro zdobeno renesančními psaníčkovými a figurálními sgrafity (postavami vojáků) z 2. poloviny 16. století, které byly restaurovány v roce 1910. Okna na hradě jsou pravoúhlá s renesančním ostěním, půlkruhová i hroťatá. V severní části je bašta, která se přimyká k Opatství. V 1. patře se také kdysi nacházela opatská kaple svatého kříže z 15. století, která byla upravena v 17. století a zasvěcena Nalezení sv. Kříže. Kaple byla obnovena v 18. století a vyzdobena freskami J. Kaliny a S. Noseckého. Dnes je kaple zrušena a zachována je křížová a valová klenba s lunetami a bohatou štukovou výzdobou z konce 17. století.

Trčkův hrad sloužil jako sídlo majitelů z rodu Trčků. Po vykoupení celého kláštera a návratu

premonstrátů na Želiv byl hrad využíván k různým účelům. Od 19. století byly v hradu umístěny klášterní musejní sbírky. V roce 1907 však hrad podlehl požáru a do začátku 1. světové války byl obnoven. Za války se využíval jako lazaret a po válce jako dívčí škola. Po obsazení a uzavření kláštera v roce 1950 byl hrad využíván k internaci kněží a řeholníků. Od roku 1956 byl hrad součástí psychiatrické léčebny.

